

FAGDAG FOR VIGSLEDE

Innledning og foredrag av biskop Ole Kristian Bonden

Velkommen til Fagdag for vigslede i Hamar bispedømme.

Dette er første gangen vi inviterer alle vigslede – prester, diakoner, kateketer og kantorer til felles fagsamling i Hamar bispedømme.

Med 120 påmeldte skal hele bispedømme være godt representert.

Vi er kirkefaglige medarbeidere som er vigslet til tjeneste i kirka, eller på vei til å bli vigslet. Vi er særlig forplikta på læregrunnlaget og forkynnelsen, hvordan vi er kirke gjennom ord og sakrament, diakoni, undervisning og musikk. Det er et pågående pågående arbeid å være kirke. Kirka skapes på ny på sitt sted og i sin tid – der evangeliet forkynnes i ord og handling. Dette arbeidet er vi sentrale i som vigslede medarbeidere. Og jeg vil løfte samtalen og arbeidet med dette.

Svenske Kyrkan ble skilt fra staten 17 år før Den norske kirke. I begge land har dette intensivert debatten om kirkens identitet. I Norge fikk Grunnloven inn følgende formulering i paragraf 16: «... Den norske kirke – en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke...»

Og dette året har biskopene fått en ny veileder for vigslingsforberedende samtaler til bruk på veien til vigsling. Den grunnleggende forpliktelsen er knytta til vigslingsløftene og Den norske kirkes læregrunnlag og ordninger.

Derfor løfter jeg stadig fram §1 i kirkeordningen: Den norske kirkes læregrunnlag, der det står: Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke som bekjenner troen på den treenige Gud og evangeliet om frelse i Jesus Kristus slik det er gitt oss i Det gamle og Det nye testamente og uttrykt i den apostoliske, den nikenske og den athanasianske trosbekjennelse samt Den uforandrede augsburgske bekjennelse fra 1530 og Luthers lille katekisme.

Hva betyr det å være en evangelisk-luthersk kirke i vår tid. Hva betyr det hos oss? Hva er folkekirken 2.0. Dette er temaet for denne dagen, men tema for et studieprosjekt mellom Hamar biskop og Karlstad biskop. Og vi ønsker å involvere våre bispedømmer og stift til å delta i samtalen.

Vigslet medarbeider i folkekirken

Som prest i Elverum i 25 år erfarte jeg gang på gang kirkas viktige rolle i lokalsamfunnet og i menneskers liv. Aller tydeligst kanskje gjennom begravelsene – både i møte med pårørende, men også i møte med folket. Kirkas nærvær gjennom kirkebygget, ritualene, møtepunktene og samarbeid med andre skapte et nærvær, som jeg drister meg til å kalle et nærvær av nåde og tilhørighet. Dette hadde jeg i alle fall som mål. Et prosjekt man aldri kommer i mål med, men som likevel kan realiseres daglig. Å forkynne evangeliet for alle – å være kirke for alle.

Som biskop har jeg egentlig det samme målet. Jeg har sagt og skrevet noe om dette tidligere. Og andre har skrevet og formidlet mye viktigere innlegg om dette enn meg. Men jeg ønsker å holde denne samtalen og dette arbeidet levende. Og jeg tror det er viktig at nettopp vi reflekterer over dette som vigslede medarbeidere i folkekirken. Også over vår egen teologi, holdninger, tanker, utfordringer, og måter å løse dette på lokalt.

Jeg vil ta utgangspunkt i noen påstander jeg stadig hører internt i kirka blant ansatte og folkevalgte i kirka. Noen av dem kan jeg kanskje ha sagt selv, eller kanskje tenkt.

- Jeg var den eneste kristne på skolen der jeg kom fra der jeg kom fra.
- Det kom ingen fra menigheten til gudstjenesten utenom dåpsfølget og de som måtte være der.
- Etter konfirmasjonstida mister vi ungdommen.
- Det finnes ikke noe tilbud for barn og unge i våre menigheter.
- Det betyr ingenting for folk, det er bare tradisjon.
- Hvorfor bruker vi så mye ressurser på gudstjenester? Kan vi ikke heller ha andre aktiviteter på andre tidspunkt som er mer attraktive for folk?
- Vi har prøvd åpen kirke to timer i uka i fire uker nå, men det kom bare fire tilsammen – så det var helt mislykka.

Jeg synes måten vi snakker på er helt forståelig. Men det sier også noe om vår kirkeforståelse. Og forståelsen påvirker våre prioriteringer og valg i kirka, både lokalt og nasjonalt. Og vi blir litt fanget av det: medlemsundersøkelser, aktivitetsmodell, trossamfunnstenkning, foreningskristendom osv.. Alt kan ha sin rettmessige begrunnelse og plass. Men hva gjør det med oss som evangelisk-luthersk kirke? Hva gjør det med oss som folkekirke?

Både i Karlstad stift og i Hamar bispedømme snakker vi om 7 -7 -70. 7 promille, 7 prosent og 70 prosent. 70 % uttrykker antall medlemmer. De fleste steder i bispedømmet er tallet høyere. 7% beskriver regelmessige brukere av kirken. Mange av oss som arbeider i kirken er rekruttert fra kirkelig barne- og ungdomsarbeid, og ikke minst mange frivillige og folkevalgte. 7 promille er vi som arbeider i kirken. Ofte

snakkes det om kirken som disse 7 prosentene. Og når vi driver med aktivitet og statistikk så er det dette som har fokus.

Kirka som fritidsaktivitet og sosialt fellesskap kommer i forgrunn, ikke kirka som evangelieforkynnelse og tilhørighet. Som kirke har de 7 promillene, de 7 prosentene og de 70 prosentene et felles kall: å gå ut i hele verden. Å tenke hele verden. Og i folkekirken kan vi også tenke lokalkirken – alle innenfor soknets grenser. Hva er kirken? Og hva er vi til for?

Det er ikke bare et praktisk arbeid. Det er et teologisk arbeid.

Slik har sikkert alltid vært. Men noe har også skjedd etter at kirke og stat skilte lag. Hvordan skaper vår talemåte og arbeid (forkynnelse) et «vi og de»/utenfor og innenfor. Hva med alle de andre i klassen som er døpt eller medlem av et kristent kirkesamfunn? Hvem var det som ikke var på gudstjenesten om det ikke var menigheten denne dagen? Har vi mistet ungdommene hvis de ikke fortsetter i et kirkelige eller kristelig fritidstilbud, eller kan det hende at de ikke har gått fortapt? Er tilbud for barn og unge i menigheten begrenset til hva kirka eller kristelige organisasjoner organiserer, eller er andre fellesskap og steder der mennesker møtes også omsorgsarbeid i lokalsamfunnet? Hvordan forholder vi oss til det allmenne livet i soknet. Hvordan kan vi være kirke for alle på vårt sted. Og hvordan taler vi om det?

Jeg tror det kan være nyttig å løfte sammenhengen mellom kirkesyn og evangelieforkynnelse, og koplingen mellom skandinavisk skapelsesteologi og folkekirkeforståelsen og fornye denne.

I min ledelse og samtaler med proster og prester, kirkelige medarbeidere vigslet eller ikke, folkevalgte og frivillige, ved visitas og i samfunnsdebatten – leter jeg etter noen tydelige markører på kvalitative kjennetegn ved folkekirka – teologisk forankra, konkret uttrykt. Hvordan kan folket gjenkjenne evangeliet på sitt sted og i vår tid. Hvordan forkynner vi en sto glede, en glede for hele folket?

For mange år siden skrev den svært profilerte, omstridte og anerkjente teologen Jakob Jervell en artikkel med tittelen: Om folkekirken. Fra urkirken til Hamar bispedømme. Han viser at det er mange måter å løse oppdraget på. Kirken i Det nye testamentet har mange ulike navn og mange utforminger. Da Jervell skrev sin artikkel så verden annerledes ut. Også forståelsen av folkekirken. I dag snakker nesten alle om folkekirken, og vi blir litt forvirra om hva som menes. Men da Jervell skrev dette, var kritikerne skeptiske til folkekirken, fordi det ikke gikk en direkte vei fra Det nye testamentets bilder av kirken, og til den norske folkekirke. Og som han skriver: Og da kommer Hamar bispedømme i en særstilling, for det gjelder som folkekirkens bispedømme fremfor noen i Norge. I Sverige kan vi si det samme om vårt vennskaps bispedømme Karlstad stift. Så argumenter nytestamentleren Jervell inn i sin tid ved å tolke folk og kirke hos Paulus, Lukas og evangelisten Johannes. Jeg skal ikke gjengi dette, men bare konklusjonen. Sammenhengen er forkynnelsen.

Det er kjennetegnet ved alle bilder i det nye testamentet. Evangelieforkynnelsen som ikke kan unnværes om vi i det hele tatt skal kunne tale om kirke. Og felles for Det nye testamentet og folkekirken er strengt tatt bare ett eneste punkt: evangeliet og forkynnelsen av det i ord og handling. Og Jervell avslutter med å tale om en kirke som står for «folkenåde». For meg ligger en tilslutning og bekjennelse til folkekirken på dette punkt at evangeliet er en sak som «vederfares alt folket», at kirken omslutter og tar seg av alle fra livets begynnelse til slutt uten å stille krav.

Jervells folkekirke var som statskirke og innenfor en mer definert kristen kultur. Men kan vi i framtida være en kirke som står for «folkenåde», som forkynner Guds ubetingede aksept av det ufullkomne menneske på måter som formidler frelse og håp i de livene vi lever?

Dette utfordrer vår forkynnelse, undervisning, diakoni og kulturarbeid. Vi holder på med det hver dag. La oss reflektere både over vår praksis og våre kilder. Jeg håper dette kan være vårt felles prosjekt. I vårt daglige arbeid kan vi utforske og utvikle Folkekirken 2.0.

Og takk for jobben dere gjør hver dag. Jeg lærer mye av å være rundt å møte dere og bli kjent med arbeidet i soknet og lokalkirka. Folkekirkas tillit og oppdrag ble ekstra synlig og konkret i nasjonen i forbindelse med kongens død. Det gjaldt over hele landet. Men egentlig tror jeg det er et uttrykk for den tillit og oppdrag vi står i og forvalter hver dag. Så viktigheten av åpne kirker og det å gjøre basic bra – tror jeg fortsatt er en god ting.